

dlužník obecní soud a nemá-li ho v tuzemsku, v jehož obvodu má poddlužník své bydliště neb pobyt a je-li neznám neb není-li v tuzemsku, okresní soud, v jehož obvodě jest daná zástava za pohledávku, ve všech ostatních případech okresní soud, v jehož obvodě se nalézají při počátku výkonu exekuce věci, na něž se exekuce vede. Exekučnímu soudu přináležejí též veškeré spory, ku kterým dojde za trvání exekučního řízení.

Prozatímní opatření přísluší povolovati soudu, u něhož byl spor zahájen; není-li zahájen, okresní soud, v jehož obvodě má odpůrce navrhovatelů obecní soud a není-li takového, kde se nalézá věc aneb kde má poddlužník své bydliště neb pobyt.

Pokud se týká řízení konkursního a vyrovnávacího, nadhozen byl v anketě námět, zda-li řízení ta nemají býti přikázána soudům okresním. Návrh vládní přikazuje řízení ta soudům krajským, v jehož obvodě má úpadek podnik a, nemá-li podniku, své bydliště a nemá-li ani toho v tuzemsku, kde se nachází jeho majetek.

Konkursní soud pro společnosti jest také konkursním soudem pro společníky.

V řízení nesporném přikázána veškerá projednání pozůstalosti pouze soudům okresním, podobně věci poručenské a opatrovnícké; to platí též, jak již shora uvedeno, o rozhodnutí o zbavení svéprávnosti, o prodloužení moci otcovské neb poručenské, o umořování listin a vedení knih (desk zemských).

Pouze vedení knih horních a železničních, ponecháno krajským soudům, při nichž dosud byly vedeny.

Delegát stavu soudcovského navrhoval, aby okresním soudům bylo dáno též oprávnění zřizovati affidavit. Návrh ten však nebyl přijat.

To jsou tak asi veškeré důležitější odchylky od nynějších jurisdikčních normy, jejíž další předpisy byly podrženy.

Vládní návrh jest práce skutečně pozoruhodná a bedlivě promyšlená. Docílí se jím jistě zjednodušení předpisů o příslušnosti a uleví se soudům sborovým, naproti tomu přiroste práce soudům okresním. Rozšířením působnosti samosoudců uleví se rovněž soudům sborovým, jest ovšem otázka, zda-li tím neutrpí strany, práva hledající, jež budou se museti spokojiti s náhledem jediného soudce, naproti nynějšímu stavu, kde rozhoduje o jejich právu senát. Vláda ovšem v důvodech předkládá statistiku, dle kteréž počet odvolání z rozsudků samosoudců jest menší, než z rozsudků senátních a počet rozsudků samosoudců potvrzených k odvolání přibližně poměrně stejný jako u rozsudků senátních.

Předložiti bude lze vládní návrh Národnímu shromáždění jen současně s osnovou nového soudního řádu a řádu exekučního.

DR. KAREL BATĚK :

Poznámky advokáta k osnově nového jednotného notářského řádu.

(Pokračování.)

Nedůvěra autorova ku vládní osnově projevuje se ve zvláštním, přímo slídivém rozboru vět a slov, větřícím všude nějakou výhodu, nějaký prospěch pro notářství. Charakteristickými po této stránce jsou tyto vývody autorovy:

V § 1. notářského řádu stojí »strana mi sobě svěřené listiny uschovati«, v osnově jest toto slovo vynecháno.

Stalo-li se vynechání tohoto slova bez úmyslu rozšířiti možnost úschovy listin i pro úřady, nelze proti tomu vznésti námitek, nebylo by však možno souhlasiti s tím, aby i úřady dávaly notářům do úschovy listiny, protože by tímto způsobem jednak se proti duchu doby — usilujícímu o zjednodušení agendy — komplikovala úschova listin, které každý úřad si může sám schovati, tím, že by je jednak do úschovy předával notáři, jednak z ní opět bral, samozřejmě za poplatek, jednak by se tím notář stavěl přímo nad úřad, který by své listiny, sobě svěřené ani nemohl schovati.«

Imaginace autorova podkládá tu vládní osnově úmysl, vybudovati z notářských kanceláří jakési filiálky úředních registratur. To je ovšem groteskní. Ukazuje se však při tom, že autor nedbá důležitého příkazu: »bene distinguere«, neboť jinak by si uvědomil, že již za platnosti nynějšího zákona jsou notáři povoláni, aby přijímali do úschovy listiny také od úřadů v případech, kdy úřad jest stranou. Stát uzavírá totiž zhusta právní jednání nejrůznějšího druhu, a tu příslušný správní úřad, zastupující stát, často jako smluvní strana dává notáři do úschovy listiny vztahující se k právnímu jednání, o něž jde. Tak tomu bude také v budoucnu, a lituji, že se tak děje a díti bude — abych užil slov autorových — »samozřejmě za poplatek«.

Autor spatřuje v závěru § 1. osnovy jednajícím o spolupůsobení notářů v řízení nesporném, zejména pozůstalostním, novum u srovnání s nynějším stavem. To jest ovšem historický i právní omyl. Renaissance notářství v roce 1850 (rozhodnutí koruny ze dne 9. května 1850, notářský řád ze dne 29. září 1850 čís. 366 ř. z.) byla úzce spjata s kodifikací jednotlivých předpisů o věcech nesporného řízení, jež uzákoněna byla patentem ze dne 28. června 1850 čís. 255 ř. z. Tato souvislost nebyla snad pouze časovou, nýbrž příčinnou: byl tu položen základ ku povolání notářů k určitým úkonům nesporného řízení, hlavně pozůstalostního a to v úvaze, že úkony ty jsou v podstatě své veřejným osvědčováním skutkových poměrů, prohlášení a jednání právních, jež pojmově přísluší notářům. Tato spojitost byla pak dále vybudována patentem ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 ř. z., notářským řádem ze dne 21. května 1855 čís. 94 ř. z. (hlava XIII.) a nařízením ze dne 7. května 1860 čís. 120 ř. z.

Článkem II. uvozovacího zákona ku notářskému řádu ze dne 25. července 1871 čís. 75 ř. z. byla výslovně zachována v platnosti ustanovení o užívání notářů jako soudních komisařů obsažená v XIII. hlavě notářského řádu ze dne 21. května 1855 a nařízení ze dne 7. května 1860 čís. 120 ř. z. Tím stala se tato ustanovení integrující součástí notářského řádu ze dne 25. července 1871, a činnost notářů jimi vyměřená organickým článkem zákony zaručené působnosti notářské.

Namítá-li tedy autor, že závěr § 1. osnovy obsahuje něco, co nevyskytuje se v § 1. platného notářského řádu, pak přezírá skutečný právní stav. Jeť přece zcela lhostejno, jsou-li příslušná ustanovení vřaděna do textu zákona, či ponechává-li uvozovací zákon příslušná starší ustanovení výslovně v platnosti. Této metody osnova ovšem užití nemohla se zřetelem na státní změny a z důvodů zákonodárné techniky, a proto správně vyslovila v závěru § 1. zásadu (referens), a meritorní ustanovení vřadila do čtvrtého dílu (relatum). Takto zacho-

vává osnova prostě kontinuitu právního vývoje.

Z jakého důvodu autor tak nápadně vyzdvihuje fakt, že zákonem ze dne 8. června 1923 čís. 123 sb. z. a n. zrušen byl článek IX. zákona ze dne 1. dubna 1921 čís. 161 sb. z. a n. není zcela jasno, zdá se však, že autor přičítá tomuto faktu význam, jehož ve skutečnosti není.

Článek IX. cit. zákona byl opatřením nouzovým pro dobu trvání justiční tísně. Účelem jeho bylo přeměnit přidělování úkonů řízení pozůstalostního, jež až dosud — s výjimkou pozůstalostní agendy v sídle sborových soudů — bylo fakultativní, v přidělování povinné. Avšak tento úmysl nebyl v zákoně proveden, neboť současně ustanoveno, že soud může kteroukoliv pozůstalost sám projednávat, je-li tu závažných důvodů. Celý čl. IX. cit. zákona jeví známky chvatné práce a překotné redakce. Jen tím lze vysvětliti, že nebylo šetřeno stěžejní zásady vyslovené § 183. not. řádu z r. 1855, že notáři — jako orgán veřejného osvědčování — mohou povolání býti jako soudní komisaři pouze ku takovým úkonům řízení pozůstalostního, při nichž nejde o soudní rozhodování. Tato konstruktivní vada zostřená nepřesným zněním, byla toho příčinou, že čl. IX. záhy po svém zrození jeví hypokratické rysy, věštící brzký zánik.

Důvodně zajisté bylo lze předpokládati, že autor — který činí tolik výtek vládní osnově — bude mít porozumění pro zásadní a technické vady článku IX. Místo toho užil však autor zrušení řečeného článku k útoku na činnost notářů v řízení pozůstalostním vůbec, řídě se patrně zásadou, že v seči jsou dovoleny všechny zbraně.

Posud jest přílehlavým — v nynější době dokonce měrou zvýšenou — výrok v motivech ku notářskému řádu ze dne 25. července 1871, že pokud v platnosti bude řízení nesporné, upravené patentem ze dne 9. srpna 1854, nebude možno postrádati součinnost notářů.

Autor jest zásadním odpůrcem vykonatelných spisů notářských, o nichž se vyslovuje takto:

»V praxi se vykonatelné spisy notářské dle § 3. not. řádu neosvědčily.

Zkušenost dále ukázala, že vykonatelné spisy notářské vydávají zpravidla dlužníci již předlužení, kteří tím způsobem v stadiu insolvence nebo už i pasivnosti jednomu věřiteli, tedy odporovatelně a fraudulosně, zajišťují krytí, když se vlastně všichni věřitelé mají uspokojovati stejně toliko kvotou.

Vycházejíc z této úvahy, nesluší tedy možnost zřizování vykonatelných notářských spisů dokonce ještě rozšiřovati tím, že má býti možno zřídití jej nejenom o dluhu na penězích a jiných zastupitelných věcech, nýbrž i »určité věci«, nebo »o povinnosti zřídití, převéstí, nebo zrušití nějaké právo«.

Nápadnou jest zde především apodiktická forma, jakou autor svá tvrzení pronáší. Dovolávatí se záhadné zkušenosti ničím nedoložené, tvrdití, že řečené spisy vydávají zpravidla dlužníci již předlužení, nelze pokládati za přípustný způsob kritiky. Vývody autorovy působí as tak, jako známý výrok, že vynález nože byl neštěstím pro lidstvo, ježto nástroj ten při nesporné své užitečnosti má stinnou stránku, že se jím lidé příležitostně také vraždí. Zneužití lze každého zákonného ustanovení, jest pouze otázkou, s jakým rizikem a výsledkem. Autor ostatně sám příznává, že proti zneužití má zákon velmi účinný korektiv, a tímto příznáním poráží sám své námítky.

Rozhodla-li se justiční správa rozšířiti okruh vykonatelných spisů notářských, učinila tak ze správného postřehu skutečných potřeb vynořených právním životem a ve spravedlivém hodnocení základní myšlenky, že znamená to ohromný pokrok v boji o právo, lze-li kvalifikovanou listinou vyloučiti procesní řízení. Pro tento pokrok nemá patrně autor porozumění — ve Francii a Belgii na př. každý notářský spis i bez zvláštní doložky jest vykonatelným jako soudní rozsudek — a tu při opozici autorově proti vykonatelným spisům notářským mimoděk vnučuje se stará otázka »Cui prodest«? Na otázku tuto — v zájmu autorově — netroufám si odpověděti.

Zvláštní svou methodou projevuje autor námítky proti ustanovení § 4. osnovy. Především uvádí, že není žádné příčiny, aby rozšířena byla působnost notářů tak, aby mohli zastupovati strany v řízení nesporném, a že naopak jest závažná příčina pro to, aby zásadně žádné ze stran nezastupovali. Mluví-li tu autor o rozšíření působnosti notářů, pak může tento výraz míti smysl pouze ten, že podle náhledu autorova zastupování stran v řízení nesporném notářům podle platného dosud zákona nepřísluší. Tímto náhledem projevuje autor odvalu osamocení: má proti sobě zákon a nerušené jeho provádění po dobu delší půl století.

Jako methodou dospěl autor tohoto náhledu, lze se zřetím ku kusým jeho vývodům zjistiti pouze negativně: nebyla to řiště methoda analyticko-kritická. Spíše se zdá, že to byla methoda pouze početní. Autor porovnal totiž znění § 5. not. řádu s korespondujícím zněním § 4. osnovy a zjistil, že osnova obsahuje o celých osm slov více, o slova totiž: »a zastupovati strany jako zmocněnci mimo sporné řízení«. Souvislost těchto slov s předcházející větou: »podávati za strany podání mimo sporné věci jakýmkoliv úřadům«, a dosah i právní význam této věty, která jest úplně shodnou s příslušnou větou § 5. not. řádu — autor ignoruje. Z toho podává se závěr, že autor pokládá sepisování podání mimo sporné věci jakýmkoliv úřadům, za odlišnou činnost od zastupování stran mimo sporné řízení.

Autor tu patrně přenáší pojmy a zásady procesního řízení na řízení nesporné. Přezírá především, že v řízení nesporném — na rozdíl od sporného řízení — platí výlučně zásada písemnosti. Platnost této zásady není nikterak snad porušena tím, že se přípouštějí i žádosti protokolární, neboť i v těchto případech meděje se vyřizování a rozhodování na základě ústního přednesení, nýbrž na podkladě písemného záznamu v úředním zápisu. Příznačným pro zdůraznění zásady písemnosti jest ustanovení § 5. patentu ze dne 9. srpna 1854. Ustanovením tímto vylučuje se vnučené zastupování advokáty pro celé řízení nesporné, soud však má právo, byl-li nějakým žadatelem opětně obtěžován chybnými neb nepřipustnými žádostmi, přinutiti jej, aby podání svá dal sepsati advokátem (neb se zřetelem na pozdější ustanovení § 5. not. řádu také notářem).

Všimněme si dikce zákona: soud nevyzve v uvedeném případě žadatele, aby pověřil svým zastupováním právního zástupce, nýbrž, aby podání svá jim dal sepsati. Přesněji nelze zajisté zdůrazniti písemnost nesporného řízení. Každý pozorovatel musí postřehnouti význam a vztah obou citovaných vět § 4. osnovy »podávati za strany podání mimo sporné věci jakýmkoliv úřadům« — a »zastupovati strany jako zmocněnci mimo sporné řízení« v tom jediném smyslu, že věta první vyjadřuje

obsah činnosti, a věta druhá poznačení činnosti.

Autor nemůže tedy a nesmí vytýkati osnově nějaké rozšiřování působnosti notářů po této stránce, neboť osnova zachovává tu prostě dosavadní status, který se osvědčil dlouholetým svým trváním. Postačí snad autorovi, cituje-li z literatury nejproslulejší dílo: Emi. Ott: »Rechtsfürsorgeverfahren« strana 138: »Chce-li účastník řízení nesporného použití zástupce, slouží mu k tomu účelu nejen advokát (§ 8. adv. ř.) a notáři (§ 5. not. ř.) pro toto řízení stejnoměrně autorisovaní, nýbrž i obecní zmocněnci.

Rozhodnutí nejvyššího soudu.

Tvrdí-li dědicové, že některé součástky pozůstalosti nemají ceny (na př. válečné půjčky), jest je sice ponechatí resp. uvéstí v místopřísežném seznání jmění ale s poznámkou, že dle udání dědiců jsou bezcenné.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 23. října 1923 R I 866/23. Zemský soud v Praze A 4/19.)

Dle § 114 nesp. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. jsou dědicové povinni o místopřísežném seznání jmění sepsati pouze veškeré součástky pozůstalostního jmění po způsobu inventáře a správnost svých údajů na místě přísahy vlastnoručním podpisem stvrditi.

Naproti tomu ocenění předmětů, v místopřísežném seznání jmění uvedených, děje se jen k účelům poplatkovým a není-li dědici správně uvedeno, nebo jsou-li předměty označené jako bezcenné označeny, jest věcí úřadu poplatky vyměřujícího, aby případně hodnotu takového pozůstalostního jmění podle zvláštních předpisů poplatkového zákona dal zjistiti.

Jestliže se tedy dědicové dohodli, že v místopřísežném seznání jmění udaná hodnota válečných půjček má býti vypuštěna, poněvadž toho času je pokládají za bezcenné, dlužno návrhu jejich na opravu udané hodnoty vyhověti, zvláště když v místopřísežném seznání jmění výslovně navrhli, aby hodnota těchto válečných půjček byla zjištěna poplatkovým úřadem dle § 51. zákona z 9. února 1850 č. 50 ř. z. soudním odhadem.

Správnou je tedy, aby v místopřísežném seznání zůstaly, jako součást pozůstalostního jmění, ale s vypuštěním hodnot, ovšem s uvedením, že dle tvrzení dědiců jsou bezcenné.

Kasper.

Majitel nemovitosti jest oprávněn žádati za knihovní poznámku pořadí pro jakýkoli dluh nikoli jen pro zápůjčku. (§ 53 kn. zák. nové znění.) (Rozhodnutí nejvyššího soudu z 9. října 1923 Ro I 49/23, Krajský soud v Litoměřicích Cg I 13/22.)

Na žalobu o dodržení rukojemské smlouvy o 2,000.000 Kč změnil nejvyšší soud nižší rozsudky, jimiž byli žalovaní odsouzeni k zajištění vkladem práva zástavního, v ten rozum, že byli uznáni solidárně povinnými, svoliti k poznámce pořadí s účinkem na dobu jednoho roku pro kauční pohledávku žalobkyně do výše 2,000.000 Kč na realitách v rozsudku prvé stolice uvedených.

Důvody: Nelze přisvědčiti názoru nižších stolic, že poznámka pořadí pro kauční hypotéku není po zákonu přípustna. Podle svého starého znění připouštěl ovšem § kn. ř. jen poznámku, že vlastník chce půjčku učiniti, a nebyla by tedy podle tohoto znění poznámka pořadí pro dluh ze záruky, o který zde jde, přípustna. Původní znění § 53 kn. z. bylo však § 44 čís. nař. z 19. března 1916 č. 69 ř. z. změněno a jest nyní majitel oprávněn žádati knihovní poznámku, že chce poskytnouti právo zástavní pro dluh, jehož výši jest udati. Knihovní poznámka pořadí není tedy nyní obmezena na zápůjčky, nýbrž přípustna pro jakýkoli dluh, tedy též pro dluhy z rukojemství, o který tu jde. Poněvadž dle smlouvy rukojemské se zajištění má státi poprvé poznámkou pořadí — a o první zajištění nyní jde — a poněvadž zajištění poznámkou pořadí jest, jak řečeno, po zákonu možné, má žalobkyně nyní jen právo na zajištění o této formě.

Bylo proto dovolání vyhověno jen částečně, jako shora vytčeno.

Přes tento částečný úspěch byla žalovaným uložena náhrada všech útrat neboť ve věci podlehlí, když způsob, jakým má se dáti zajištění, byl významu podřadného. Kasper.

»Stavební a bytové družstvo«, vytknuvši si za účel »opatřovati byty a nabývání domů členům z vrstev méně zámožných«, sleduje účel § 1 zák. z 9. dubna 1873 č. 70 ř. z. aniž se tím činí rozdíl mezi členy.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 10. října 1923 R I 73/23. Obchodní soud v Praze Firm. 10.528/23.)

Vrchní soud zamítl rekurs finanční prokuratury proti povolení zápisu »Stavebního a bytového družstva X« do společenstevního rejstříku, v němž uplatňován byl důvod, že není tu prý účel, jaký má na mysli § 1. zák. z 9. dubna 1873 č. 70 ř. z.

Nejvyšší soud dovolací stížnosti finanční prokuratury nevyhověl. Důvody:

Ustanovením § 1. stanov, že účelem družstva jest opatřovati byty a umožňovati nabývání vlastních domů členům, pokud náležejí k vrstvám obyvatelstva méně zámožným, nebyl, jak stěžovatelka se domnívá, zákon nijak porušen.

Ustanovení toto odpovídá naopak, jak již rekursní soud správně vyvodil, úmyslu zákona z 9. dubna 1873 č. 70 ř. z. Stanovy nečiní žádného rozdílu mezi členy družstva, poskytující všem stejných práv.

Zvláštního vymezení pojmu »vrstev méně zámožných« ve stanovách netřeba, když dle § 17 stanov vyhrazeno představenstvu, aby přijímalo členy a tím i samostatně řešilo otázku, zda přihlásivší se náležejí k okruhu osob, jež § 1 stanov má na mysli.

Vymezení toto nebylo by všeobecně ani možné, poněvadž u každého jedince přicházejí v úvahu jeho zvláštní, osobní poměry, které určují mez jeho zámožnosti.

Nelze tedy ve zmíněném ustanovení shledávati ani porušení předpisu § 5 zák. z 9. dubna 1873 č. 70 ř. z.

Neodůvodněnou dovolací stížnost bylo tedy zamítnouti. Kasper.

Usnesení společnosti s r. obm. na trvalém a úplném zastavení své činnosti ohledně předmětu svého podniku neznamena zánik neb zrušení společnosti samé a proto není tím ještě oprávněn naříditi jí opověď zrušení a likvidace.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 3. října 1923 R I 737/23. Obchodní soud v Praze firm. 6856 a 7333/23. Vrchní soud zem. R IV 359/23.)

Společnost s r. obm. usnesla se na trvalém a úplném zastavení své činnosti ohledně předmětu svého podniku a opověděla to rejstříkovému soudu.

Rejstříkový soud vybídl na to jednatele společnosti, aby do 8 dnů opověděli zrušení a likvidaci společnosti.

Rekursu proti tomuto usnesení rejstříkového soudu soud rekursní nevyhověl.

Dovolací stížnosti bylo ale nejvyšším soudem vyhověno a změnou naříkaného usnesení soudu rekursního byl příkaz soudu rejstříkového společnosti daný zrušen.

Důvody: Usnesením nižších soudů byl zřejmý porušen zákon v § 84. zák. ze dne 6. března 1906 č. 58 ř. z.

Jde tu patrně o předpis čís. 2 § 84. tohoto zákona, dle něhož společnost se zrušuje usnesením společníků, ku kterému je třeba notářského osvědčení.

Soud rejstříkový, dozví-li se, že nastaly skutečnosti společnost zrušující, jest zajisté oprávněn vyzvati jednatele, aby mu podal oznámení o zrušení jejím (§ 88. cit. zák.), ale neprávem spatřují nižší soudové v opovědi společnosti ze dne 5. května 1923 firm. 6856 důvod zrušovací. Společnost usnesla se na trvalém a úplném zastavení své činnosti ohledně předmětu svého podniku (viz § 3. stanov), není usnesením tím oproti nikomu vázána, může své usnesení opět změnit, může však také usněst se na změně předmětu podniku (§ 50. odst. 3. cit. zák.) a nelze jmenovitě souhlasiti s právním názorem rekursního soudu, jenž uvedené usnesení stěžovatelky klade na roveň zániku společnosti, která přece, i kdyby zde bylo usnesení o jejím zrušení a nastala likvidace, trvá jako právní subjekt dále až do skončení likvidace (§ 92. cit. zák.).

Ostatně ani soud rejstříkový ve svém usnesení netvrdí, že tu jsou nebo nastaly skutečnosti společnost zrušující, nýbrž jen usuzuje z obsahu opovědi, že by zde mohly býti, což ovšem nikterak příkaz neodůvodňuje.